

ZORG

voor het leven

Dichtbij

- Meedenken bij dilemma's
- Waken bij een wildvreemde
- Niet meer eten en drinken: proces of besluit?

- 3 **Voorwoord**
Putten uit de bron
- 4 **Thema**
Meedenken bij dilemma's
- 7 **Nieuwsberichten**
NPV start ledenwerfactie
- 8 **Onder de loep**
Bezorgde naaste wordt dader door beoogd 'conversieverbod'
- 11 **Puzzel**
Doet u mee?
- 12 **Verbonden**
Waken bij een wildvreemde
- 14 **Inzicht**
Niet meer eten en drinken: proces of besluit?

Colofon

Tekst NPV • Realisatie Treffend & Co • Drukwerk Verloop drukkerij BV • Beeldmateriaal eigen beelden, Van der Wal Fotografie en Film, Shutterstock • Oplage 45.000

Contactgegevens NPV
Postbus 178
3900 AD Veenendaal
Kerkewijk 115
3904 JA Veenendaal

T (0318) 54 78 88
ma t/m vr tussen 9.00 - 12.30 uur
E info@npvzorg.nl
W npvzorg.nl

- twitter.com/npvzorgnl
- facebook.com/npvzorg
- instagram.com/npvzorg
- linkedin.com/company/npvzorgvoorhetleven
- youtube.com/c/NPVZorgvoorhetleven

Gesproken versie van ZORG?
Neem contact met ons op.

Voor alle data geldt:
Deo volente.

Duurzaamheid

Het ledenmagazine ZORG wordt CO2-neutraal en zo duurzaam mogelijk geproduceerd. Het plastic folie waarin het verpakt is, is 100% recyclebaar en kan bij het plastic afval gedaan worden.

Lidmaatschap en ledenvoordelen

Lid worden?

Ga naar npvzorg.nl/wordlid of bel (0318) 54 78 88 om het aanmeldformulier per post aan te vragen. Het lidmaatschap kan elk gewenst moment ingaan en wordt automatisch verlengd.

Contributie per jaar

De contributie is € 22,50.
Gezinsleden € 12,50.
Jongeren tot 25 jaar € 12,50.

Adreswijziging of opzegging

Geef uw adreswijziging of opzegging bij voorkeur door via npvzorg.nl/contact of mail naar ledenservice@npvzorg.nl. Opzeggen kan schriftelijk voor 5 november.

NPV steunen?

De NPV is een ledenorganisatie die naast lidmaatschappen afhankelijk is van giften. Wilt u het werk van de NPV financieel steunen? Uw gift is welkom op rekeningnummer **NL11 INGB 0004 7118 88** t.n.v. NPV. Vermeld uw naam, adres en de opmerking 'gift'. Alvast hartelijk dank! Doneren kan ook via npvzorg.nl/helpen. De NPV is een erkende ANBI. Mogelijk is uw gift aftrekbaar van de belasting.

Voor meer informatie over doneren, periodiek schenken en over nalaten aan de NPV kunt u vrijblijvend contact opnemen met Eline Borgdorff, adviseur Relaties & Fondsen, via (0318) 54 78 88 of efborgdorff@npvzorg.nl.

Ledenvoordeel

Als NPV-lid kunt u gebruikmaken van de ledenvoordelen. Ga naar npvzorg.nl/ledenvoordeel.

Putten uit de bron

Dit voorwoord schrijf ik kort na de lijdens- en paastijd waarin Jezus centraal staat als de Gekruisigde en de Opgestane. Door Zijn volbrachte werk scheurde het voorhangsel in de tempel. Via Hem is er rechtstreekse toegang tot God mogelijk. God is meer nabij dan ooit tevoren. Jezus overwon de dood en verscheen aan Zijn volgelingen. Hij liep zomaar ineens met hen op, of stond zomaar ineens midden tussen hen. Hij bracht vrede, onderwijs en bemoediging. En liet Zijn volgelingen toen en nu achter met de belofte: En zie, Ik ben met u al de dagen, tot de voleinding van de wereld.

Als God ons in Jezus zo nabij wil zijn, dan geeft dat ons de opdracht ook nabij onze medemens te zijn. Het is de diepste bron waaruit vrijwilligers putten als ze op bezoek zijn bij hun naasten. Het is de diepste bron waaruit medewerkers putten als ze meereizen met mensen in de zoektocht rond medisch-ethische vragen. Het is de diepste bron waaruit geput wordt als we 'ten strijde trekken' tegen onrecht en tegen afbreuk van Bijbelse waarden in wetgeving en wetenschap rond medische ethiek. Als God in Jezus dichtbij ons is,

dan wil de NPV dichtbij anderen zijn. Dat leidmotief treft u aan in deze ZORG in de vele schakeringen die het NPV-werk rijk is. Put mee uit de bron en lees u rijker!

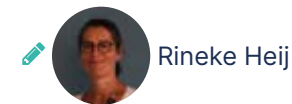
*Martijn Schot,
interim-directeur*

Meedenken bij dilemma's

Vroeger, nu én in de toekomst.

Links zie ik de chaos van de opengebroken straat, rechts valt mijn oog op een stukje schoonheid, geschilderd op het raam naast de voordeur: 'Onrustig is ons hart, totdat het rust vindt in U, o God'.

Ik bel aan bij Cees (55 jr) en Corry (53 jr) van der Lee om met hen in gesprek te gaan over de vragen en zorgen die er waren en zijn rondom Mathilde (29 jr), hun dochter. Eerder was ik al eens met hen in gesprek hierover op ons kantoor. Onrust hebben ze zeker gekend. De ervaring dat God erdoorheen helpt ook.

Op het moment van het gesprek is Mathilde naar de dagbesteding. Cees: 'Mathilde is een van de grootste zegeningen die we hebben gekregen.' Corry: 'Mathilde is zo'n lief kind. Ze is zwaar gehandicapt, maar ze geeft ons zoveel. Maak je contact of zing ik met haar een psalm, dan ligt ze te stralen en te lachen.' Cees: 'Mathilde leeft en daarom zorgen wij voor haar.'

Een leven getekend door kwetsbaarheid en veel zorg(en). Mede daardoor kennen jullie de NPV toch?

Cees: 'De NPV kenden we al voordat Mathilde geboren was. Maar toen ze in 1998 – als vierjarige – zo ziek aan de beademing lag en de arts aangaf dat 'dit geen leven meer is', zochten we contact met de NPV. We waren jong en wisten niet hoe we het gesprek met de arts moesten voeren. Corry vult aan: 'Wat was dat een zwarte periode. Die arts gaf geen cent voor Mathildes leven. Als we meegegaan waren in wat de arts voorstelde, had Mathilde nu niet meer geleefd.' De details zijn vervaagd, maar ze

weten nog goed dat het contact met de NPV-Advieslijn hen hielp om het gesprek met de arts aan te gaan. Cees: 'Mathildes leven was én is het waard om geleefd te worden, omdat haar leven Bijbels gezien in zichzelf van waarde is.'

Met veel zorg komt Mathilde weer thuis. Vele goede jaren volgen. Niet dat er geen zorgen zijn. Er zijn regelmatig gesprekken met artsen over haar gezondheid en wat dat betekent voor de keuzes in zorg en behandeling. 'Toch zie je die vragen over "wat als ..." niet graag onder ogen', geeft Cees aan. 'Ik moet nu beamen dat het beter is om over deze vragen na te denken als je dat in rust kunt doen en vanuit een positieve insteek.'

Vorig jaar vroegen jullie ons opnieuw mee te denken. Waarom?

Corry: 'Dat was nadat Mathilde opnieuw was opgenomen vanwege een ernstige longontsteking. De behandelend arts liep haar kamer in en zei: "We gaan hier natuurlijk niet meer reanimeren, niet meer beademen en ook niet meer naar de ic." Het was verbijsterend.' De emotie is voelbaar als Corry dit vertelt. 'Het kwam zo onverwacht, ik stond met een mond vol tanden, Mathilde lag daar zo ziek. En dan gaat het over 'hier'... alsof Mathilde geen naam heeft. Ze is ons kind. We kunnen haar niet missen. Al besef ik dat het nadenken >

over deze moeilijke vragen nodig is, want Mathilde komt de laatste tijd iedere keer in het ziekenhuis. Juist dat maakte dat we graag in gesprek wilden met iemand die onze waarden en normen deelt. Zo kwamen we opnieuw bij jullie terecht.'

Wat was de meerwaarde van het persoonlijk gesprek bij de NPV?

Cees: 'Het betreft de wezenlijke vragen rond het leven. Het gaat niet om een pak suiker. Voor ons was het fijn dat we vanuit christelijke geloofsovertuiging in de rust over onze vragen konden praten. En om te merken dat er tijd, betrokkenheid en deskundigheid was. Dit soort gesprekken ga je het liefst uit de weg. Toch komen deze vragen steeds terug. Als het niet goed gaat, is het moeilijk om er goed over door te praten.' Corry: 'Wat mij heel erg hielp is de uitleg die je gaf over de levenslijn van Mathilde en wat dat betekent voor behandelkeuzes. Het helpt om alles op een rijtje te zetten en dingen te gaan aanvaarden. Omdat het soms niet (meer) anders kan. Ik vind het bijvoorbeeld erg dat Mathilde niet meer gereanimeerd kan worden, maar begrijp het nu wel en daardoor kan ik het beter aanvaarden.'

Heeft het gesprek ook geholpen in de verdere contacten met de verschillende zorgverleners?

'Zeker.' geeft Corry aan, 'we hadden onlangs een gesprek met de huisarts en bespraken wat hij als huisarts voor Mathilde kan doen wanneer het weer slechter gaat. Hij gaf eerlijk aan dat er een moment kan komen dat hij Mathilde niet meer gaat insturen, omdat een opname in het ziekenhuis dan geen meerwaarde meer heeft. Toen dacht ik: dit is precies waar we het in het gesprek met de NPV over hebben gehad, al ben ik daar in mijn hart totaal niet aan toe. Wel geeft het gesprek met de huisarts ons vertrouwen. Hij wil echt met ons meedenken in wat goede zorg is.' Cees: 'Nu zou ik veel makkelijker vragen om tijd wanneer in een gesprek met een arts grote beslissingen genomen moeten worden. Het gesprek met de NPV en het feit dat wij ondertussen meer levenservaring hebben, helpt daarin.'

Op tijd nadenken over de moeilijke vragen van het leven is jullie pleidooi?

'Wij hebben deze vragen bijna dertig jaar voor ons uitgeschoven'. Cees denkt even na en

vervolgt: 'Het is niet verstandig om het maar uit te blijven stellen. Ook al is het moeilijk. We hebben ervaren dat het goed is hierover te spreken in een gesprek dat niet onder druk staat. En dat dat gesprek met artsen in de ziekenhuizen ook heel goed mogelijk is wanneer je van hen de tijd vraagt om rustig naar elkaar te luisteren. Je blijft hopen op verbetering, maar er komt een moment dat je weet dat het echt niet goed meer gaat. Dan is het goed dat je er al over hebt nagedacht en gesproken en wat dat betekent.'

Tot slot geeft Corry nog mee: 'Mathilde leert ons genieten van de kleine dingen die zo groot zijn. Ze is voor ons hele gezin een grote zegen. Mathilde is het kind waar ze allemaal zó van houden. En we mogen weten dat de Heere overal boven staat, ook al is het soms moeilijk. Hij weet wat Hij doet en Hij geeft niets voor niets. De Heere is zó goed.' ■

NPV START LEDENWERFACTIE

De stemmen voor abortus, gendertransitie en voltooid leven worden steeds sterker. De NPV is daarbovenuit de krachtige stem vóór het kwetsbare leven. Om ons werk te kunnen blijven doen, hebben we nieuwe leden nodig. Helpt u mee met onze ledenwerfactie?

Ga naar de website npvzorg.nl/sta-op voor de mogelijkheden om deze actie te steunen en maak kans op een gratis set uit de LEGO Botanische collectie.

'Ik sta op voor het leven'

REISWIJZER-KOFFER

Nadenken over uw persoonlijke wensen rondom het levenseinde kan een moeilijk onderwerp zijn. De NPV beschikt over diverse materialen en diensten die u kunnen ondersteunen om hierover vanuit Bijbels perspectief na te denken en keuzes te maken. Deze informatie hebben we samengevoegd in een koffer: de ReisWijzer.

De informatie in de koffer helpt u om de eerste stap te zetten of om u juist verder te verdiepen in uw wensen en keuzes rond het levenseinde. De ReisWijzer is een persoonlijke koffer: u kunt zelf kiezen op welke manier u invulling geeft aan de inhoud.

Vraag de ReisWijzer aan via de webshop van de NPV: npvzorg.nl/webshop/reiswijzerkoffer.

DIGITALE KEUZEHULPEN

Meer weten over deze onderwerpen?

- o Prenataal onderzoek
- o Gezinsvorming en anticonceptie
- o Omgaan met verminderde vruchtbaarheid
- o Orgaandonatie
- o Tijdig nadenken over het levenseinde

Ga naar npvzorg.nl/keuzehulp en maak kennis met dit online hulpmiddel. Het helpt u in het nadenken over het onderwerp en het maken van eigen keuzes.

NALATEN

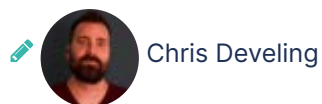
De NPV in uw testament

Wilt u nadenken over deze bijzondere manier van geven? Over hoe u ook in de toekomst kunt opkomen voor kwetsbaar leven? Vraag de gratis brochure over nalaten aan via npvzorg.nl/nalaten of neem contact op met Eline Borgdorff via **(0318) 54 78 88** (ma t/m do tussen 9.00 en 12.30 uur) of efborgdorff@npvzorg.nl.

De brochure geeft onder andere algemene informatie over het opstellen van een testament.

Bezorgde naaste wordt dader door beoogd 'conversieverbod'

Chris Develing

Er ligt een wetsvoorstel klaar in de Tweede Kamer waarmee 'conversiehandelingen' strafbaar worden gemaakt. Dit betreft handelingen met de bedoeling om de seksuele geaardheid, genderidentiteit of genderexpressie van een persoon te veranderen of te onderdrukken. De NPV maakt zich zorgen om dit wetsvoorstel. Zo is het onduidelijk wie deze praktijken uitvoert. Ook worden grondrechten van meerdere groepen, waaronder de te beschermen personen, mogelijk ernstig geschaad. Reden te meer om met grote behoedzaamheid om te gaan met dit gehaast gende initiatief.

In het buitenland zijn al meerdere mensen gearresteerd voor hun mening over de genderidentiteit van iemand uit hun omgeving. In Engeland waarschuwde de overheid in 2021 dat vrouwelijke gevangenen strafvermeerdering kunnen krijgen als zij weigeren hun transvrouwelijke medegevangenen aan te spreken als vrouw. In Canada werd een Nederlands-Canadese vader vastgezet omdat hij zijn minderjarige dochter na haar transitie als dochter wilde blijven aanspreken. In Nederland ligt nu een wetsvoorstel klaar dat twee jaar gevangenisstraf mogelijk maakt

wanneer docenten, psychologen, leden van geloofsgemeenschappen en familieleden rondom een persoon met genderdysforie zich schuldig maken aan 'conversiehandelingen'.

Het wetsvoorstel werd ingediend door VVD, D66, GroenLinks-PvdA, SP en de Partij voor de Dieren. Doel is het strafbaar maken van handelingen met de bedoeling de seksuele geaardheid, genderidentiteit en genderexpressie van een persoon te veranderen of te onderdrukken. Wat er allemaal voor 'conversiehandelingen' doorgaat, is onduidelijk. Maar genoemd

worden onder meer pastorale gesprekken, gebedsgenezing en duivelsuitdrijving. Hoe vaak dit voorkomt is echter ook onduidelijk, zo blijkt uit het onderzoek waar het wetsvoorstel op gebaseerd is.

Men zegt vooral ernstige vormen van conversiehandelingen te willen bestraffen, maar uit de wettekst blijkt dat grote groepen mensen

strafrechtelijke vervolging moeten vrezen. Sterker nog, wie 'conversiehandelingen' uitvoert bij een minderjarige kan sowieso rekenen op gevangenisstraf. Ook als er geen dwang of andere strafbare gedragingen hebben plaatsgevonden. De ouder-kindrelatie wordt nog wel uitgezonderd van strafbaarheid. Maar hoe zit dat met de bezorgde (peet)oom of tante? Zijn zij straks

opeens dader wanneer ze de – toch al zo controversiële – medische transitie van hun naaste bevragen?

De ironie is dat niet alleen de grondrechten van vermeende daders ernstig worden beperkt, maar ook die van de groepen die men zegt te willen beschermen. Mensen kunnen allerlei eigenschappen van zichzelf willen onderdrukken of veranderen. ➤

Denk aan de neiging tot vreemdgaan, een agressief of verslavingsgevoelig karakter, et cetera. Volgens dit wetsvoorstel mag je er niet zelf voor kiezen om hulp te vragen bij de keuze om, bijvoorbeeld, je seksuele geaardheid niet te praktiseren. Dit indirecte verbod geldt voor minderjarigen en minder bekwame volwassenen.

Ook de vrijheid van godsdienst is in het geding. Wanneer een persoon zich onder druk gezet voelt, kan dit al leiden tot vervolging. Het is onduidelijk of een preek tijdens de (jeugd)dienst van een geloofsgemeenschap hier ook onder valt. Maar hoe zit het met christelijke scholen die van de meisjes onder hun scholieren verlangt dat ze een rok dragen? Onderdrukken

zij daarmee straks iemands genderexpressie? En hoe zit het met therapeuten? Opvallend is het feit dat psychologen

De ironie is dat niet alleen de grondrechten van vermeende ouders ernstig worden beperkt, maar ook die van de groepen die men zegt te willen beschermen.

niet worden uitgezonderd van strafbaarstelling. Wacht psychologen straks een celstraf als ze niet kritiekloos meegaan in de zelfdiagnose van meisjes met genderdysforie? De recente

documentaire *Lost Boys* laat zien dat er tijdens of na medische transitie niet zelden spijt ontstaat. Die jongeren verwijten hun therapeut soms dat ze geen (of te weinig) alternatieven kregen aangeboden. Denk bijvoorbeeld aan acceptatie van het eigen geslacht of het ontvangen van een adequate behandeling van stoornissen waar deze jongeren veelal mee kampen, zoals autisme en dwangstoornissen. Dit voorstel kan therapeuten

ernstig beperken in hun vrijheid van beroepsuitoefening. Wat heet, het kan een belangrijke stap zijn naar een wettelijk ondersteunde angstcultuur die Nederland onwaardig is. ■

Documentaire *Lost Boys*

Lost Boys is het sluitstuk van een driedelige documentaireserie waarin de mainstream behandelwijze van genderbevestigende zorg voor (minderjarige) transgenders onder de loep wordt genomen.

In dit derde deel komen mannen aan het woord die tijdens of na hun transitie naar transvrouw spijt kregen. Het gevolg was een moeilijk proces van detransitie. Met de interviewers kijken ze terug op het proces dat ze doormaakten en de sturing die ze soms hebben ervaren om de overgang naar het andere geslacht door te zetten.

Lost Boys is op YouTube te zien. De eerste twee delen heten *Trans Mission: what's the rush to reassign gender?* en *Detransition Diaries: saving our sisters*.

Puzzel Doet u mee?

P	A	H	C	S	R	E	G	N	A	W	Z	
R	G	N	I	L	E	D	N	A	H	E	B	
P	U	R	O	C	H	C	S	I	H	T	E	
D	E	S	S	O	N	E	K	A	W	S	F	
I	B	E	T	E	I	T	O	M	E	V	S	
L	K	E	U	Z	E	H	U	L	P	O	L	
E	R	I	A	T	N	E	M	U	C	O	D	
M	R	E	G	I	L	L	I	W	I	J	R	V
M	R	E	I	S	W	I	Z	E	R	S	U	
A	T	N	E	M	A	T	S	E	T	T	I	
G	R	O	N	D	R	E	C	H	T	E	N	
G	I	T	R	A	H	M	R	A	B	L	T	

- BARMHARTIG
- BEHANDELING
- DILEMMA
- DOCUMENTAIRE
- EMOTIE
- ETHISCH
- GRONDRECHTEN
- KEUZEHULP
- REISWIJZER
- RUST
- TESTAMENT
- VRIJWILLIGER
- WAKEN
- WETSVOORSTEL
- ZWANGERSCHAP

Oplossing

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

Prijs

Onder de juiste inzendingen verloten wij vier keer de ReisWijzer-koffer.

Oplossing gevonden?

We ontvangen de oplossing graag uiterlijk 1 augustus 2024 via npvzorg.nl/inzending-puzzel. Of per post: NPV, Postbus 178, 3900 AD VEENENDAAL. Vergeet niet de envelop te frankeren en uw naam en adres te vermelden.

Volg ons op social media

 twitter.com/npvzorgnl

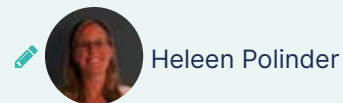
 linkedin.com/company/npvzorgvoorhetleven

 facebook.com/npvzorg

 youtube.com/c/NPVZorgvoorhetleven

 instagram.com/npvzorg

Waken bij een wildvreemde

Heleen Polinder

Als NPV-Thuishulpconsulent heb ik het voorrecht om regelmatig verhalen uit het vrijwilligerswerk te horen. Regelmatig kom ik zo'n 'pareltje' tegen; een prachtig, ontroerend verhaal. Dit keer ben ik op bezoek bij Meta Jongeneel en Klarie Aantjes, coördinatoren van NPV-afdeling Graafstroom. Beiden zijn al jarenlang coördinator; Meta zelfs vanaf het eerste uur. Onder hun leiding zetten zo'n zestien vrijwilligers zich in voor de terminale thuiszorg in de regio.

Klarie vertelt: 'Een patiënt kwam na een ziekenhuisopname in het Antoni van Leeuwenhoek ziekenhuis in Amsterdam thuis. Niet om thuis verder op te knappen, maar om daar te sterven. Een (transfer) verpleegkundige uit het ziekenhuis regelde de zorg voor hem. Ze nam contact op met mij. Als coördinator van de NPV regel ik de inzet van de NPV-vrijwilligers in de terminale thuiszorg. Ze vroeg naar de mogelijkheden en naar de kosten. 'Het kost niets', antwoordde ik, 'het is vrijwilligerswerk.' De verpleegkundige was verbaasd. 'Maar waarom doen jullie dit dan?', vroeg ze. 'Vrijwillig je nachtrust opofferen om te waken bij een wildvreemde, wie doet dat nu?' Waarop ik antwoordde:

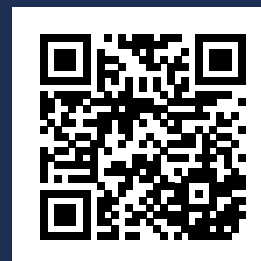
'We willen iets laten zien van de liefde van God voor mensen.' De verpleegkundige bleef eerst stil en zei toen verbaasd: 'Dat dat nog bestaat!'

Het blijft bijzonder dat er zoveel mensen zijn die hun tijd, inzet en liefde willen geven voor hun medemens. Het doet me denken aan wat er staat in Mattheüs 25:34-40. Dat Jezus bij het laatste oordeel zal zeggen tegen de mensen aan Zijn rechterhand: 'Want Ik had honger en u hebt Mij te eten gegeven. Ik ben ziek geweest en u hebt Mij bezocht.' 'Voorwaar, Ik zeg u: voor zover u dit voor een van deze geringste broeders van Mij gedaan hebt, hebt u dat voor Mij gedaan.' ■

'Vrijwillig je nachtrust opofferen om te waken bij een wildvreemde, wie doet dat nu?'

Lijkt het u ook mooi om vrijwilliger in de terminale thuiszorg te worden? Kijk dan eens op npvzorg.nl/afdelingen voor een NPV-afdeling in de buurt.

Niet meer eten en drinken: proces of besluit?

Ali van Dijk

Vraag

De moeder van Jolanda heeft een kwetsbare gezondheid, haar conditie gaat achteruit. Ze weigert steeds vaker als haar eten of drinken wordt aangeboden. Jolanda schrikt hiervan. Ze heeft in de media berichten gezien dat mensen bewust stoppen met eten en drinken. Wat moet ze hiermee? Gelukkig kan ze de Advieslijn van de NPV bellen.

Antwoord

Om een goed antwoord te vinden op deze vraag is het belangrijk om onderscheid te maken tussen verschillende situaties. Enerzijds het normale verouderings- en stervensproces waarbij de behoefte aan eten en drinken verdwijnt. Anderzijds een bewust stoppen met eten en drinken met als doel daardoor te sterven.

Wanneer iemand in de laatste levensfase is gekomen, past daarbij dat eten en drinken moeizamer gaat en uiteindelijk helemaal niet meer lukt. Dit is een normaal en natuurlijk proces. Eten en drinken lukt niet goed meer omdat het lichaam stervende is. Het is goede zorg om dit proces te aanvaarden, waarbij eten en drinken wordt aangeboden zonder aan te dringen als het niet meer lukt.

Van een heel andere situatie is sprake als iemand (nog) niet in de laatste levensfase is, maar weloverwogen en bewust stopt met eten en drinken met de dood als doel. Dit wordt BSTED genoemd (bewust stoppen met eten en drinken). Deze keuze kan soms leiden tot ernstige klachten, waardoor het zwaar is om vol te houden. Je kunt hierbij denken aan dorst en verwardheid. Om BSTED vol te houden tot de gewenste dood, wordt een beroep gedaan op naasten en zorgverleners om hierin te ondersteunen. Daarbij kan medische begeleiding nodig zijn, thuis of in een zorginstelling. Doel hiervan is om het hele proces draaglijk te laten zijn.

Mensen die deze beslissing nemen, doen dit vanuit verschillende motieven. Bij een deel van hen is een euthanasieverzoek afgewezen. Anderen vinden euthanasie een stap te ver. Zij kiezen vervolgens welbewust op deze manier voor de dood. Het motief hiervoor kan lichamelijk of psychisch lijden zijn. Ook zijn er mensen die hun leven voltooid vinden en daarom een einde willen aan dit leven. Achter deze keuze kan een wereld van moeite en eenzaamheid schuilgaan.

Bij een Bijbelse visie op zorg voor het leven hoort het aanvaarden van het sterven als dit onherroepelijk komt. Het zelf besluiten tot de

dood door bewust te stoppen met eten en drinken past hier niet in. Ondertussen is het wel belangrijk om aandacht te hebben voor onderliggende redenen voor zo'n besluit en te zoeken naar passende ondersteuning.

Voor Jolanda wordt helder dat er in de situatie van haar moeder sprake is van een natuurlijk proces, waarbij eten en drinken niet goed meer lukt. Deze wetenschap helpt haar om dit te accepteren en in alle rust aanwezig te zijn bij haar moeder in deze laatste kostbare periode van haar leven. ■

Heeft u vragen over vocht en voeding?

- Neem contact op met de NPV-Advieslijn (zo nodig 24/7 bereikbaar): **(0318) 54 78 88** of npvzorg.nl/advieslijn
- Lees de themapagina: npvzorg.nl/vocht-en-voeding
- Doorloop de digitale keuzehulp 'Tijdig nadenken over het levenseinde': npvzorg.nl/keuzehulp-levenseinde

Heeft u een vraag of dilemma

op medisch-ethisch gebied en zoekt u iemand die met u kan meedenken? Neem dan contact op met de **NPV-Advieslijn**.

Dilemma's die keuzes vragen op korte termijn?

Vragen over beslissingen aan het begin of einde van het leven.

Bijvoorbeeld over:

- Zorgelijke uitslag van prenataal onderzoek
- Zorgelijke zwangerschap
- Stoppen van een ic-behandeling
- Reanimatiebeleid
- Vocht en voeding
- Palliatieve sedatie

U kunt 24/7 voor dit soort **urgente** situaties worden doorverbonden met de NPV-Advieslijn.

Dilemma's en vragen over medisch-ethische onderwerpen?

Bijvoorbeeld over:

- Gezinsvorming en anticonceptie
- Behandelingen bij verminderde vruchtbaarheid
- Prenatale screening
- Vaccinatie
- Orgaandonatie
- Genetisch onderzoek
- Erfelijkheid en gezinsvorming
- Wils(on)bekwaamheid en vertegenwoordiging
- Wilsverklaringen en NPV-Levenswensverklaring

U kunt terecht bij de NPV-Advieslijn:

Telefonisch

via (0318) 54 78 88

Persoonlijk gesprek

(zo nodig bij u thuis)

npv-advieslijn@npvzorg.nl

chat (via de website)

npvzorg.nl/advieslijn

Naast de Advieslijn helpen we u ook graag door middel van:

- Digitale keuzehulpen over verschillende onderwerpen
- NPV-Levenswensverklaring

